

23 ағас

134 (8922-65)
11-32

260

A-PDF Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove

ЖИЙЕНБАЙ ИЗБАСҚАНОВ

ЖОЛЛАРЫМ
УЗАҚ...

Книга должна быть возвращена
не позже указанного здесь срока

Количество предыдущих выдач _____

Т. 2 З. 1289-3000000-89 г.

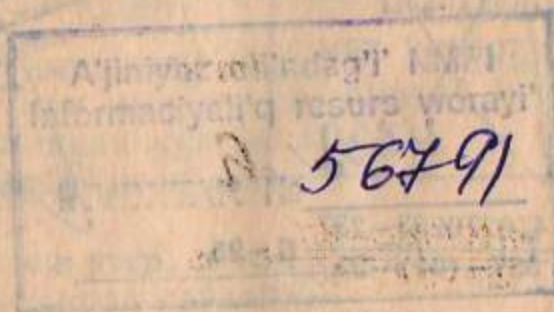
84(540-65)

Жийенбай ИЗБАСҚАНОВ

И-32.

Жолым узақ...

(Қосықлар)

НӨКИС
„ҚАРАҚАЛПАҚСТАН“
1995

84—Кар 7 ИЗБАСКАНОВ ЖИЙЕНБАЙ.
и—25 „Жолым узак“: Қосықлар.
—Нөкіс: „Қарақалпақстан“
1995 ж. 52 бет

Жийенбай Избасқанов—өзинін тынық лирикасы, образлы рауаятлары, балладалары хәм поэмалары менен поэзия ышқыпазларына аты кеңнен мәлим шайырларымыздың бири.

„Жолым узак...“ топламы-шайырдың соңғы жыллары тууылған жаңа лирикасы, хәзил қосықлары хәм рауаятларынан ибарат.

Бул жана топләм поэзия куштарларының дийдисинен шығатуғынлығына гүман жоқ.

И 470270203—237
357—(04)—95 Б—95

ISBN 5-8272-1611-9

© „Қарақалпақстан“ баспасы, 1995 ж.

* * *

Күнлер өтер, түнлер өтер,
Ууысымнан саўлайды.
Биргелкили демлер өтер.
Бир—биринен аўмайды.

Бул жоллардың азабы көп,
Кейин қайтпас—базары көп.
Жалғызлықтың хазары көп,
Күннен—күнге жаўлайды.

Ышқым шахы, тахтан түскил,
Гирдабына шатқан ушқын!
Көк жийекке батқан ышқым
Гүркирейди—жаўмайды.

Мен нетермен? Күйдим, көндим.
Хәр күн мың муқамға дөндим.
Кеуилиңди күйген көңлим
Қалай енди аўлайды?!

Күнлер өтер, түнлер өтер,
Ууысымнан саўлайды.
Биргелкили демлер өтер,
Бир—биринен аўмайды...

19/10. 93

* * *

Жолым узак, қолым қысқа,
Тилим узын, тоным қысқа.
Ой—қыялым алғау-далғау,
Бири—баста, оңым—тыста.

Пулы бардың—ақылы жоқ,
Ақыл бардың—жақыны жоқ.
Мен билмедим, бул өмирдің
Келискендей этири жоқ...

22. 10. 93

АДАМ БАЛАСЫ

Кам сүт емген беңде ақыры—
Минген тауы пәс көринер.
Өзге биреудің қатыны
Кимлергедур жас көринер.

Ықлас қойсаң бир пәкеске
Көңлиң суұыр әсте-әсте.
Әллеқандай еси пәске
Туұысканы қас көринер,

Усындайдан аұзың пиcсиң:
Соңына бақ хәрбир истиң.
Тамағы тоқ бир көмпистиң
Көзи әбден аш көринер.

Кимдур өсип талғам менен,
Жүрер-турар әрман менен.
Иши түтин болған менен
Сырты пүтин—мәс көринер...

* * *

Өтер өмир: аңларман,
Урыстырып күн-түнди.
Сынап—үмит, эрман хэм
Кеўил деген мүлкинди.

Жүрсек топқа ениспей.
Шамамыз да белгили.
Ең болмаса—келискей.
Талабымыз ендиги...

22: 04. 94

* * *

Жүзегөйлик гәпиңди
Арлы адам еп көрмес:
Хайран етип ақылды,
Жоққа жүйрик жеткермес.

„Бардың иси—пәрмандур,
Жоқтың иси—эрмандур...“
Ол—зымыраған тарландур,
Жоққа жүйрик жеткермес.

Байлық қолдың қири деп,
Гәп туўраймыз ирилеп.
Ақ көкиректің бири деп,
Жоққа жүйрик жеткермес.

Жигитликтің тусында,
Бастан ушқан қусың ба?—
(Хазары да усында!)
Жоққа жүйрик жеткермес,

Әптаптағы шыңлар ол,
Қарсыз юм—юм йығлар ол.
Кәйтип арзың тыңлар ол?—
Жоққа жүйрик жеткермес.

Кулпырган баг—баўларын,
Сен менлик бол, дэўраным!—
Балент—пәсли таўларын
Бизди бийкар өткермес!

2. 01. 94.

ТАН

Сәлем саған, алтын куяшым!
Дәрья-дәрья нурлы алып таң!
Небир татлы пайтыңа ҳасыл
Канықпан.

Жадыра, гүңгирт тартпағыл ҳәргиз,
Үмитимди, мениң пуш қылмай,
Өзиң—тирлик өзегі жалғыз,
Сөнегөрме, гүзги ышқымдай!?...
22. 10. 93

НАТ
ГҮЗ ЫРҒАҚЛАРЫ

I

Уйылжыған сағыныш хәм әрман
Канатында тағы гүз—келип
Самал болып енип—таллардан
Унатаман жапырақ үзгенин...

Сылдырлысы көңлимдей—көкте
Жаңғырады, мийрим кандыар..
Тап сонындай—сазалар тек те
Таўлар әтирапында жаңғырар...

2.

Гүзек самаллары ести тағы да,
Тода-тода бултлар көшти тағы да.
Мың-мың жапырақлары, жаңбыр
силписи
Көшти көңилимнің ески бағына.

Ҳижран таңлары да еңиреп дадыма,
Умытылар емес ышқы дағы да.
Мени елтип өткен гүз күнлериндей
Пүткил турқың менен көштиң ядыма...

22. 10. 93.

* * *

Дәртим бар-ў, дәрман қәне?
Сәрўи бойлы әрман қәне?
Көптен биздей бендесине
Реҳим етер Аллам қәне?

Үмит еттим. Сўйдим Кўттим.
Кайтқан ғазлар мисли пўткил
Кеттиң де... кўл болып пїттим,
Бул гәпимде ялған қәне?!

22. 10. 93

* * *

Кўнлер өтер...
Ғаздай дизилген,
Сен кеттиң де,
Жўрегим қашшан
Кетип калған еди изиңнен.
(Жаралмаған ақыры тастан!)

Бир кўн емес,
Бир кўн кетемен
Мен хәм саған. Таслап бәрин де:
Бул не өмир,
Енди нетемен?—
Жўрегим жоқ ҳәзир тәнимде...

12. 05. 94

* * *

Менсиз—бурын үзилип койған гүл,
Саған жыр да арнауым қыйын.
Солып—реңин біраз жойған гүл,
Сен—маған дәрт, көкирекке—түйін.

Биротала куұрап питпесін деп,
Оттан алып сууға батырдым.
Куяштан бийкар реҳим күтпесін деп
Арнап едим бәрин ахымның.

Соя халында турсаң да унап:
Дүнъяның бар маржаны, алмаз
Күннің—күні келгенде, бірақ,
Жас күніңди қайтара алмас.

Ой—қыялың жатта болса да,
Жақын тартып көргенім қалған!?
Өкинишим, билсең, каншама?!—
Үзілген гүл—үмітсіз әрман...

Менсиз—бурын үзилип койған гүл
Саған жыр да арнауым қыйын.
Солып—реңин біраз жойған гүл,
Сен—маған дәрт, көкирекке—түйін.

12. 05. 94

* * *

Түн. Берилип „ойынға“
Үргін болды, қар болды.
Оннан бетер ойымда
Бүлгін болды... яр болды.

Өртер сол бир қыз мени!...
Бүгін бәрі әрмандай—
Сайрап атқан излери
Қар астында қалғандай...

8. 01. 95

* * *

Асқынлама, асқар таў,
Бәлент-бәлент дегенге!
Көкирегимди жасқанбай
Керип турман төбеңде.

Көрінбейди кийигиң,
Таң пайтында тарай ма?
Мениң шыққан бнийгим
Бәлент шығар қалай да?

Қанша жоллар астым мен,
Бағдарымды—тек сен деп!
Пидә болдым дәстиңнен
Төбеңе бир жетсем деп!...

Асқынлама, асқар таў,
Бәлент-бәлент дегенге!
Көкирегимди жасқанбай
Керип турман төбеңде!

Үмитсизлик сезбеймен.
Кейпим де жоқ шаршаған,
Далаларға мегзеймен
Нөсер жаңбыр аңсаған...

САҒРАНЫҢ СҮҰРЕТИ

Сахра! Сен ҳаққында ойладым көптен
Мәңгилик хұкимран далаларыңда.
Талай топан суўы қыйратып кеткен
Небир еллер қалғыр араларыңда.

Үнсиз құдиретине кеткенбиз көнип,
Зықналықты әбден асырдың:
Қанша тарийх бетин койғансыз көмип,
Зулымлық, даңқ, апаг...
Бәрин жасырдың.

Сахра!
О, ғамгүн өзимнің әрманлы анам,
Бул күн қалаларды болмайды танып.
Қыраўлы қыс пайты
Бет бурып саған,
Жүрегің отына жылынар анық.
Ал, мен бир тилекти тилеймен көптен:
Ул-қызларым ҳаққы зәрре шегин деп.
От хәм суў бәлеси,
Қыйратып кетпең! —
Жаңа әрамыздың келешегин деп.

Ертең кәмалыңа
Табылсын қыяс!
Мыңлар хызметіңе тақ турсын мұдам.
Алыс жолларыңды жақтыртсын мұдам,
Алтын—кум астында суыған қуяш!

ХАЛҚЫМ

(экспромт)

Күніне мың рет қыйнап тәғдириң
Қыялымды ар-сар қыласаң, халқым.
Дузлы тозаң жутып бүгін хәр бирің
Әттең, нәйлаж иштен тынасаң, халқым.

Тәрийх талай мәрте өширди сени.
Биразлар шеннен тыс есирди—сени:
Тирилей қәбирге көширди сени..
Солай да мың жыллап турасаң, халқым!

1993-жыл

ҚАЗАК ҚЫЗЫ ҚЫРЛЫЙҒА

Күтпегенде дусласып,
Алыс жолдан барғанда,
Сағынышыма ушласып,
Қала бердің әрманда!

Таулар себин дизілген
Асып, жетсем изиңнен,
Көз жасымдай үзілген
Қала бердің әрманда.

Пүтін күтип бул күнді,
Қумсап едим күлкінди.
Өртеп көңил—мүлкімди
Қала бердің әрманда.

Ушып бардым—көрсем деп,
Қушағыңа енсем деп,
Жүрегімди берсем деп...
Қала бердің әрманда.

Сенлик ышқым кеткен жоқ!
Қызық, мол шак өткен жоқ.
Исен, саған өкпем жоқ,
Қалсаңдағы әрманда.

9. 05. 94

ТҮС

Деседі: ийт үрер, өтеді
көрұан.

Бәле-қадалардан күймесін
жаның. !

Бирақ, ызан келер, бир
өмир бойы.

Ийтлер арасынан өтсе кәр-
ұаның.

(Абдулла Арипов)

Кеше ис болмады кеўлим питкендей:
Түсімде боз-боран еңиреп атырман.
Қауып алмасын деп—реҳим күткендей
Еки ийттен жол бойында жатырған.

Ала геўгим пайты—түсім түндеги,
Билмедім, не күтип неден ҳарыған?
Ашқа усамады, бирақ, түрлери,
Әсте өтип алдым араларынан...

Сөйтип, таң алдында оянып кеттим,
Усы бир түсімди жорып жақсыға,
Өткенлер руўхына мен налыш еттим,
Ҳажынияз шайырға. Муўса бақсыға:

—Өзимди уўысымда тутып бараман,
Хақ көңлим—ушқынға теңлес. Сол ушын,
Нәйлаж қалған менен базында адам
Бийкар бул әлемге келмес. Сол ушын.

Ийтлерден—жағамнан алмастан бурын,
Асырайгөр дейип қалған жағына!—
Ертең араласып қалмастан бурын,
Мәңгилик жұлдызлардың тозаң—шаңына...

12. 02. 94

ҚАНАТЫМ

Май түниндей бул күнде
Мын қубылған қалатым...
Бағдарыннан иркілме,
Талма, талма, қанатым!

Талпын, әрман—жағысқа!
Шыңлар болсын ашығың.
Күтер бизди алыста
Небир бәлент асырым.

Жат сатқынлық, қыянет,
Қанатым, сен кайрылма!
Болсын кандай қыямет!?
Үмитиңнен айрылма!

17. 05. 95

ҚЫС

Этирап аппақ, қараңлар,
Қарсыз—жердің жүзі жоқ.
Уйтқыр қарлы-боранлар,
Мына қыстың изи жоқ.

Уйқысызлық. Узақ түн.
Тыста шамал бозлайды.
Еске түсіп қыз ұақтың
Қуштарлығым қозғайды.

Нур дәрьясы үстинен
Ушып, ышқым қонғанда—
Унатаман қысты мен
Соң бәхәри болғанға...

17. 05. 95.

БУНША ӨШПИЗ ҚАРА РЕҢГЕ?...

Бунша өшпиз кара реңге?...
Параз етиң: аппақ қыс еди—
Қардан бурын... қоябер енди?!
Кара рең көзге түседі!

Тирегиндей Жердің ол бир тап!—
Эх, әсилик етеди бенде:
Ақ қардан хәм излеп теңбил дақ,
Бунша өшпиз кара реңге?...

18. 05. 95

АЙРАЛЫК

Арамызда шөллер бар,
Сен онда—ю, мен бунда.
Мен көрмеген көллер бар,
Я қус болып қондың ба?

Басқа түскен сынақтай—
Сен онда—ю, мен бунда.
Қыс шыжғырып шыдатпай,
Саратанда тоңдың ба?

Асып өтип елдерден,
(Сен онда—ю, мен бунда)
Жетсем дейип, көргенмен
Гөр азабын жолдың да.

Келсең еди айланып?!
Сен онда—ю, мен бунда.
Арамызда Айралық.
Қайтып көрмес болдың ба?...

18: 05. 95

* * *

Хәррегенсиз гүл түби
Бар ма?—палын жыйнайды.
Харып-талмай күн-түни
Бәрін бизге сыйлайды.

Иләхий дәм бар дедим!—
Жыйған палы сомшама,
Бирақ, усы хәррениң
Өзи зәхәр болса да!...

18. 05. 95

* * *

Жырым да—сен, сырым—сен,
Хәр кирпичиң оқ менде.
Өтиригим, шыным—сен,
Көкирегим хәм шоқ менде.

Сен—көнлимнің шуғласы!
Сағынышымның сырласы..
Дәртим—ышқы дүньясы,
Өзге дүнья жоқ менде!

18. 05. 95

ТИЛЕҰБЕРГЕН ШАЙЫРДЫҢ ХӘЗИЛ ГӘПЛЕРИНЕН

БАЛАЛЫ КЕЛИНШЕК

Пышық мурны батпастай
Жолсыз, қалың тоғайда,
Бир күн бизиң Хожабек
Баратырған қалай да.

Жыңғыллары шертилип,
Шеңгеллери тырнайды.
Адым атыұ ақырет,
Ким көрипти бундайды?

Тыным таппас сонда да
Өршелесип өткен ол.
Жалғыз аяқ соқпақтан
Бираз жерге жеткен ол...

Қоябер сен әўметин!—
Несибеси нобайдын:
Бир келиншек дусласқан
Арасында тоғайдын!

Бағыты бир, жол да бир,
Сөйтип, бирге кетипти.
Екеуі де үн-түнсиз
Жолын дауам етипти.

Сөйлесиўге сыр тартып.
Жетпеген бе батылы?
Тоғайдың хәм шетине
Жеткен екен ақыры!

Сонда турып келиншек
Депти:—эбес ойлама,—
Этирапымыз қалың шат
Корқып турман. қайнаға!?

—Қызық қатын екенсең!—
Мен ес болсам жолыңда,
Неге қорқар екенсең,
Балаң болса қолыңда?—

Деген екен, келиншек
Мыйық тартып күлипти.
Хожабекти қатырып
Бир гәп пенен илипти:

Бала болса нетипти?
(Бөри жемес мени-ғой)
Жерге қойып турыўға
Болатуғын еди-ғой!?...

Сөйтип, шешен Хожабек
Келиншектен утылған!
Қайтып дусласпайын деп
Зорға қашып қутылған!...

28. 10: 93

**ТИЛЕЎБЕРГЕН ШАЙЫРДЫҢ ХОЖАБЕК
АҒАДАН ҲАЛ СОРАП БАРЫҰЫ
ҲАҚҚЫНДА ҲӘЗИЛ**

„Тымаўратып қалыпты
Хожабек“—деп еситкен,
Ҳал-аўхалын билиўге
Кирип-барып есиктен.

Байқастырып қараса
Босағадан тың-тыңлап,
Келисигин келтирген:
Жатыр екен ыңкылдап!

Бала-шаға, яр-достан
Қапталында бири жоқ.
Ҳалын сорап келгенди
Шырамытар түри жоқ.

„Аўырыў айын алған ба?—
Қыйын бопты-аў пақырға,
Эп-энейдей жүр еди,
Дик-дик ойнап жақында“—

Сондай ойлар кешипти
Тилеўберген ағадан.

Түртип көрген жорасын
Бир дем өтип арадан:

—Таныдың ба, Хожабек?
Деп сораған екен ол,
Талмаўсырап, сыбырлап,
—Қатынбыса—аң?—деген ол...

Утылғанын билген де
Ғырра изине қайтыпты.
Босағадан атларда
Мына гәпти айтыпты:

—Саған аллатааланың
Берген деми мол болса,
Ақыретте тәўир боларсан
Ел таныўың сол болса!?

* * *

Ал, Хожабек ағамыз
Досты менен ойнаған:

Сылтып басып келисин
Көрген екен айнадан.

Балалығы тутқан ба?—
Жасы үлкен десек те,

Қызық болсын деп, өзін
Урған екен төсекке...

Сөйтип, айтар гәптің де
Бир утыры келипти.
Резегинде дәлкектен
Қулласы, ол жеңипти!

АТ ТАҢЛАҰ

(Тилеуберген ағаның тилинен)

Хожабектің басына
Ығбал қусы қоныпты:
Курдас тағы көз жарып
Қошқардай ул болыпты!

Бул хабарды еситип,
Куұанысың қалғанбыз.
Қутлы болсын айтыўға
Журттан бурын барғанбыз.

Жорамыздың карасам
Еки бети бөкпендей,
Отыр, бирак, тунжырап
Салы суўға кеткендей.

Не гәп?—дедим,—бул не ҳал?
Қалғандай бас талаптан.
Урып алсаң болмай ма,
Азлап арақ-парақтан?—

Десем,—урты томпайып,
Бул гәпиме күлмеди.

Отыр ойлы пишинде,
Ишинде бар билгени.

Әлленемир уақлары
Ушқын шашып көзи де,
Кәпелимде мырс етип,
Жабысты ол өзиме!

—Таннан бери ойланып,
Бармақ бүгип санасам,
„Бек“ ке усас бирде-бир
Ат қалмапты қарасам!?

Сөзге шешен болғай-дә
Алламыздың бері ени —
Өзин төкпе шайырсаң
Сен ат қойып бер, —деди!

Жорамыздың расында
Басқан изи „ойылған“.
„Бек“ ке уйқас атлардың
Бәри бурын қойылған.

Нурбек, Елбек, Әлибек,
Жәнибек те қалмапты.
Хәр сапары улға ат
Қыйынлықта таңлапты.

Бас қатырдым биртыма —
Қыйын болды маған да.

Шайыр болып, ат таппау
Аброй емес адамға!

Уйқас излеп, изинде
Әбден йошқан едим мен:
—Бул баланың исимин
„Өпепек“ қой, —дедим мен!...

10. 05. 95

ҲИКМЕТУЛЛА ШАЙЫРДЫ ТАШКЕНТКЕ ЕРТИП КЕТИЎИМ ҲАҚҚЫНДА ҲӘЗИЛ ГӘП

Ҳикметулла шайырдың
Бир „кесели“ бар еди:
Хроник безденежье¹
Деп аталмыш дереги.

Ис бабында бир күни
Дем алысқа кеттим мен.
Жолға жолдас табыўды
Арзыў—нийет еттим мен.

Қыдырыўға кайда да
Ҳикметулла тайын деп
Шештим—ертип кетиўге
Өзи әбден кайым деп.

Хәпзаматта үйинен
Тутып алдым шайырды.
Бирақ, бизди „оңбаған“
Бул нийеттен айырды:

¹ Бурын—соңра акшасызлык дегени.

Епке келмес бундайда,
Қыямет ғой қәрекен!
Қалтасында ийг үрип,
Он тийини бар екен!

—Жийенбай шайыр, Ташкенге
Паҳ, қыдырдың, ал бардың?...
Усындайда не дерсең?—
Баласына заңғардың!

Шегинбедим мендағы.
Тик бақтым да жүзине:
—Тыңланбайды пат-сатын,
Ер!—дедим мен изиме.

Жол үсти үш-гөрт үйден
Қарыз-парыз соралды.
Бәринен де жорамыз
Бир тийинсыз оралды.

Қой,—деп,—қолды бир силтеп,
Вокзал таман кеткенбиз.
Ҳикмет—пулсыз, биз—сақый,
Ташкентке де жеткенбиз...

Кино пулы, вино пул
Бизден шығар бәри де.
Кейини не болар деп?—
Келмес оның кәрине.

Бир адамға аңсат па?
Ырыл-тырыл күн өтти:—

Толы қалтам сымпыйып,
Күннен-күнге жүдетти!

Шәхәрге бир түссең ғой
Жеген аўзын жыймайды.
Сомса, шашлык, пиво да
Әпер дейип қыйнайды!

Өтип қалсақ набада
Ресторанның жанынан.
Ишким келип тур деп бир
Жарылады қағынан!

Дүрменде ғой аўкат мол,
Келип тағы жалмайды.
Жүзим, шабдал, алма бар —
Бәринен де қалмайды!

Ижод үйи йигиттин
Жемегенин жегизди.
Корктым жер деп десертке
Қасындағы семизди!...

Болды маған уғайым,
Аспан асты тарылып:
Гүпти болып бул жеўден
Қалар ма деп жарылып!

Жағам ушлап, таңырқап
Қойдым хәзил, күлкини.

Жетти-аў зордан қулласы
Қайтар пайыт хәм бир күни!

Бас аманда шайырды
Қуұыстырдым үйине.
Он тийиның сақлапты
Қалтасының тийине!

Соннан бери Хикметин
Бир күн турып ортадан:
—Ертип кет!—деп айтар деп.
Өлгейлиден қорқаман!?...

15. 05, 95

**ЭБДИРЕЙИМ НАСРУЛЛАЕВТЫН
КУДАЛЫҚҚА БАРҒАНЫ ҲАҚҚЫНДА
ҲӘЗИЛ**

Эбдирейим Насрулла
Дәу де емес, арықты.
Бир күни бир келтеге
Куда болып барыпты.

Бийтаныс жер болған соң
Журт қарасар сынасып.
Ал, қосылған жаслар ғой
Бир-бирине минәсип.

Курып қалған енди тек
Кудалардың бойлары.
Хәмме турып таңланған
Қандай?—десип ойлары...

Бир келтени бир келте
Куда ма?—деп илипти.
Бул тәрептин үстинен
Хәз етисип күлипти.

Ана куда пәскелтек,
Мынаўсы бир қарыстай.

Отырар бас кудалар
Гәпке әлпи алыспай!

Эбдирейим ағаның
Таўсылмай ма шыдамы?
Бир мәхәли ортаға
Шапшаң гурып шығады:

—Бурынғыны күсеменлер,
Бағда қалды баяғы.
Онда бизиң ағайин
Болғанымыз қаяғы?!

Бурын куда болған екен
Байбөри хәм Байсары,
Хәзир куда—келтениң
Сиз хәм биздей қайсары! ..

Гәп түсинер ел екен—
Кудалар лал болыпты.
Қас қағымның ишинде
Мәселе қал болыпты!

16. 05. 95 .

**ИСКЕНДЕР ЗУЛХАРНАЙН ХӘМ
КӘНӘӘТШИЛ ДИОГЕН ХАККЫНДА
РАҰАЯТ**

Греклердин әййемги
Диогени хаккында.
Рауаятлар, аңызлар
Көп тараған уактында.

Адамлардан алыслап,
Кыялы не?—билмедим.
Артык көрген шамасы
Емин еркин жүргенин.

Уакыт пенен санаспай
Күнің бе, я туның бе?
Илим—хикмет ақтарып,
Жасар бочка түбинде.

Парасатлы ақылдан
Данқы тарап кетипти.
Бир күн Зулкарнайнга
Данғарасы жетипти.

Дана еди уллы шах,
Ол—әлемнің ийеси.

Кәдирин билген, табылса
Ақыл гәптиң жүйеси.

Диогенди қулласы
Нийет еткен көрсем деп,
Гүрриңлесип хәм тағы
Жәрдемимди берсем деп.

Сауға – салам, сарпайдан
Арбасына артыпты.
Коринф деген қалаға
Сөйтип, сапар тартыпты.

Жети күнлик жолдан сон
Сол қалаға енеди.
Бочкасында—Диоген,
Шаққа сәлем береді.

Зулқарнайн Искендер
Гүрриңлесип қараса,
Гәп-сөзинде мәни мол,
Ақыл-ойы тамаша!

Пәзийлеги ойшылдың
Кеулине куп қоныпты.
Диогенге қулласы
Әбден ырза болыпты.

Сонда турып шақымыз:
—Әптадасан, нетейин?
Тилегинди айт,—депти,—
Бир жақсылық етейин?

—Әўереленип нетесиз,
Тамағым ғой тоқ, — депти.
Артық аспай нәрсенің
Кереги де жок, — депти.

Жалғыз тилек: биз ушын
Ибратлы ис қылсаңыз —
Күннің нурын бүркемей
Зәрре шетлеу турсаңыз?!...

Искендердің орнынла
Ақмак биреу болғанда,
Қырғын шатақ сол замат
Болар еди ол манда!

Жер тепсинип абройын
Төгер еди қалдырмай,
Ата-баба, заў-задын
Сөгер еди қалдырмай!

Пурсат бермей хәттеки
Емин-еркин жүрмеге,
Бахтықара бендени
Тығар еди түрмеге.

О, Искендер, бирақ та,
Уллы еди пүгинлей.

Хәпзаматта гийнеси
Тарап кетти түтиндей.

Күлип, — депти, — бирадар,
Қапталында қалар ем,
Зулқарнайн болмасам
Мен Диоген болар ем!...

17.03.94

**ПАЙҒАМБАР АЛАЙҒИССАЛАМ ИБРАХЫМ,
ОНЫҢ УЛЫ ИСМАЙЫЛ ХӘМ ҚУРБАН
ХАЙТ ХАҚКЫНДА РАҰАЯТ...**

Күдиретли Ибраһым
(Жәннет болғай төсегі!)
Аллатаала менен ол
Айрылмастай дос еди.

Әййемде хәм жәхиллер
Бул әлемнен өтипти
Солар себеп—достынан
Кудай гүман етипти.

Кәхәрленип бир күни,
Тасты тамшы тескендей,
Түтенипти ишинен
Жаңбырда от өшкендей.

—Болсаң егер шын достым,
Ашып кеүйил—хананды,
Қурбанлыққа шал депти
Исмайылдай баланды.

Дүньяға бир келген ғой
Ол—Ибраһым пайғамбар.
Сийрек еди кудайға
Ондай ықлас қойғанлар.

Пайғамбарың нәйлаж,
Қалайын деп хак қанға—
Қурбанлыққа баласын
Шалайын деп атқанда.

Гүнгирт тартып күн көзи
Қарлы-боран хуулепги.
Атасына баласы:
—Аяқ-қолым буу,—депти.

Жалғастырар гәпин ол:
„—Байламасаң егер,—деп,—
Көзин-көзге түскенде
Реҳимиң келер деп!

Қаным шашырап тағы да,
Үстиң былғап аларман,
Ақыретте хәм кетпестей
Бир гүнаға қаларман...”

(Улмысаң ул!—ақылдан
Алып туўған анасы!
Көз кыйғандай емес еди
Теллегардың баласы!...)

Бул гәптен соң Ибраһым
Егитилип ециреген.
Шалмау деген сонда да
Қыялына келмеген!

Жалғызының пайғамбар
Сол кеңесин тыңлапты:

Беккем шыжым жип пенен
Аяқ-қолын шырмапты.

Тағдирге тән берген де,
Шалар болған сорманлай,
Бирақ, қанжар кеспейди! —
Өтпес болып қалғандай.

Ибраһымды бул халат
Әбден хайран етипти.
Сонда аллатааладан
Бундай саза жетипти:

— Ғақтың кулы Ибраһым,
Қайыл етпін сен мени.
Ғақлығыңа достыңның
Болсын, мине, исенгени! —

Дептидағы алламыз
Бендесине ийеди:
Курбанлыққа шалыуға
Таслапты бир түйени.

Қыя та қа қанжарын
Жанып-жанып алған да.
Пайғамбар сол түйени
Сойған дейди сол манда.

Шадлығының шеги жоқ:
Көзинің ақ-қарасы —
Қәхәринен кудайдың
Аман қалған баласы...

Себеп болып иши тар
Бир ғәнимнің өсеги,
Соннан берли курбан хайт
Дәстүр болған деседи...

МАЗМУНЫ

Күнлер өтер	3
Жолым ұзақ	4
Адам баласы	5
Өтер өмір	6
Жүзегөйлік гәпиңди	7
Таң	9
Гүз ырғақтары	10
Дәртим барыу	12
Күнлер өтер	13
Менсиз—бұрын	14
Түн	15
Асқынлама, асқар тау	16
Сахраның сүүреті	17
Халқы м	19
Қазақ қызы Қырлыға	20
Түс	21
Қанатым	23
Қыс	24
Бунша өшпиз	25
Айралық	26
Хәррегенсиз	27
Жырым да сен	28
Балалы келиншек	29
Тилеуберген шайырдың Хожабек ағалан	32
хал сорап барыуы хакқында хәзил	35
Ат таңлау	35
Хикметулла шайырды	38
Әбдирейим Насруллаевтың кудалыққа барғаны	42
Искеңдер Зулқарнайн	44
Пайғамбар алайхиссалам Ибраһым	48

На каракалпакском языке

Жиенбай Избасканов

ПУТЬ, МОЙ ДОЛОГ

(Стихи)

Издательство „Каракалпакстан“
Нукус—1995 г.

Редакторы Абдулла Садықов
Қарап шығарған Алмағұл Ешмуратов
Художниги Ислайыл Қыдыров
Худ. редакторы Уайис Ережесов
Тех. редакторы Оралбай Жумабаев
Корректоры Гүлжан Турымова

ИБ 1788'

Теріуге берілген ўақты 18. VI. 95ж Басыўға рух-
сат етилген ўақты 20. VI. 95ж Қағаз форматы 60x84^{1/32}
Газеталық қағаз Әдебий гарнитура. Кегль 10. Жоқары
баспа усылында басылды. Көлеми 1,5 баспа табак.
1,625 Шәртли баспа табак. 1,01 есан баспа табак.
Нусқасы 1000 Буйыртпа 177 Баҳасы шәртнама бойынша.

„Каракалпакстан“ баспасы 742000. Нөкис қаласы,
Қаракалпакстан көшеси, 9.

ҚР Баспа сөз бойынша Мәмлекетлик комитетинин
Нөкис полиграфкомбинаты 742000. Нөкис қаласы,
Қаракалпакстан көшеси, 9.